

Застосувати зазначені положення Цивільного кодексу України іноді практично неможливо, особливо, коли зазначена в статуті частка учасника товариства, який не сплатив її повністю (не вніс вклад), є значною та дозволяє учаснику блокувати прийняття зазначених рішень загальними зборами товариства. Бувають випадки, коли учасники товариства взагалі не ініціюють вирішення питання загальними зборами учасників щодо застосування наслідків невиконання певними учасниками свого обов'язку формування статутного капіталу. Це створює ситуацію невизначеності щодо подальшого порядку голосування на загальних зборах учасників та може суттєво заблокувати роботу товариства.

Варто вказати на існування суперечливої судової практики вирішення питань захисту прав учасників товариства, що повністю внесли свої вклади до статутного капіталу, оскільки прийняття рішення про виключення учасника з товариства, який не виконав обов'язку щодо внесення свого вкладу до статутного капіталу, зменшення розміру статутного капіталу та ліквідації товариства в даному випадку є компетенцією загальних зборів учасників, а не суду.

Конституційний Суд України в своєму рішенні від 05 лютого 2013 року вказав на необхідність законодавчого врегулювання ситуації, коли загальними зборами товариства не приймаються рішення за наслідками невиконання учасниками обов'язку щодо формування статутного капіталу товариства, фактично визнавши факт існування прогалини в законодавстві, що негативно впливає на права учасників товариства, що повністю внесли свої вклади до статутного капіталу товариства, проте позбавлені можливості в повній мірі впливати на діяльність товариства.

Отже, враховуючи вищезазначене, необхідною є розробка дієвого законодавчого механізму забезпечення діяльності товариств з обмеженою відповідальністю та захисту прав учасників товариства, що повністю внесли свої вклади до статутного капіталу товариства від неправомірної поведінки інших учасників товариства, які не виконують свого обов'язку щодо формування статутного капіталу товариства.

ШТРАФНИ САНКЦІЇ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ СТОРОНИ ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВОРУ

Пономарьова Т.С., старший викладач кафедри господарсько-правових дисциплін ННІПП НАВС

Згідно зі статтею 230 ГУ України штрафними санкціями визнаються санкції у вигляді неустойки, штрафу та пені, які учасник господарських відносин зобов'язаний сплатити у разі невиконання або неналежного виконання господарського зобов'язання. При цьому, згідно з положеннями статті 232 ГК можна дійти висновку, що у випадку порушення договірних зобов'язань стягнення штрафних санкцій є правом, а не обов'язком управленої сторони. Таким чином, передбачення у господарському договорі певної штрафної санкції не говорить про її обов'язкове застосування при порушенні договору, але, разом з тим, не виключає такої можливості. З огляду на це, штрафні санкції у господарському договорі мають, серед іншого, функцію стимулювання сторін до належного виконання такого договору.

На практиці більшість господарських договорів складаються таким чином, що умовам про відповідальність надається окрема увага, при цьому сторони аж ніяк не обмежуються законодавчо закріпленими розмірами штрафних санкцій. Дійсно, за порушення, наприклад, строку оплати за договором, управнена сторона, за загальним правилом, має право вимагати стягнення штрафної санкції у розмірі подвійної облікової ставки НБУ від суми заборгованості у перерахунку на кожен день прострочення, однак, якщо сторони у своєму договорі обмежать виключно цією санкцією за прострочення, то постає питання щодо належного захисту інтересів кредитора, оскільки в умовах бізнесу така сума часто є надто незначною. З огляду на це, за вказане правопорушення сторони зазвичай передбачають більш жорсткі штрафи

санкції. Наприклад, сторони можуть встановити, що за пропущення строку платежу за договором, кредитор має право стягнути з боржника вказану подвійну облікову ставку НБУ, а у випадку, коли таке прострочення буде становити більше 5 днів, - додатково штраф у розмірі 10 % від суми заборгованості, коли ж заборгованість буде становити більше 15 днів, - ще один додатковий штраф у розмірі 20 % від суми боргу. Коли ж договір стосується користування певним об'єктом, сторони можуть погодити ще одну додаткову штрафну санкцію – наприклад, при простроченні понад 30 днів кредитор має право обмежити користування боржника об'єктом тощо. Із наведеного прикладу бачимо, що боржник за договором усвідомлює, що невиконання ним умов договору може призвести до його значних втрат, причому, чим довший строк заборгованості, тим більші та серйозніші негативні наслідки для нього можуть настати. У свою чергу, можливість понесення значних втрат стимулює боржника належно виконувати свої договірні зобов'язання, а кредитору надає підвищені гарантії захисту його інтересів від недобросовісного виконання договору боржником. Подібний підхід до підвищення відповідальності можна застосовувати за невиконання чи неналежне виконання будь-якої умови договору, відповідно щодо тих умов, які є принципово важливими до сторін, то застосування такого підходу стає особливо значимим.

У практиці договірної діяльності подібний підхід застосовується сторонами саме в якості попередження порушення умов договору і аж ніяк не свідчить про те, що при настанні вказаних обставин подібні штрафи обов'язково будуть стягуватися, хоча це і не виключається. В даному випадку важливу роль відіграють партнерські відносини між сторонами, які в основному зводяться до взаємної підтримки і намагання налагодити постійні ділові зв'язки. На цій підставі дуже часто трапляються ситуації, коли формально присутній факт правопорушення, але управнена сторона за його вчинення не вимагає стягнення штрафних санкцій. Причин цього може бути багато. При цьому, незалежно від факту стягнення чи не стягнення цих санкцій, сама їх наявність у договорі надає впевненості його стороні, що у випадку, коли ситуація вийде за межі партнерських відносин, при порушенні договору така сторона може на належному рівні забезпечити захист своїх інтересів.